

Н.І. Невмержицька, студ. IV курс, гр. ЕП-32, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. Кушніренко О.М.
Житомирський державний технологічний університет

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИМСТВА

Головну роль для конкурентоспроможності сучасного підприємства відіграє економічний механізм використання оборотних активів, оптимізація джерел їх фінансування і ефективності їх використання. Без ефективного управління оборотними активами неможливо реалізувати довгострокові фінансові стратегії сучасного підприємства.

Питання управління оборотними матеріальними активами розглянуті у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких: О. Амоша, В. Андрієнко, І. Балабанов, Л. Бернстайн, І. Бланк, В. Бочаров, І. Булеєв, О. Васюренко, В. Галасюк, А. Горбунов, С. Іонін, Г. Кирейцев, В. Ковальов, Б. Колос, І. Кяран, Р. Ларіна, Л. Омелянович, А. Поддєрьогін, В. Родіонова, В. Савчук, Г. Савицька, О. Стоянова, М. Чумаченко, А. Шеремет, Д. Хан. Однак, потребують подальшого наукового дослідження пріоритетні напрямки управління оборотними матеріальними активами.

Актуальність теми зумовлена необхідністю підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств шляхом вдосконалення управління їхніми оборотними матеріальними активами. На ефективність управління активами суттєво впливає своєчасне проведення його аналізу, правильна оцінка і прогнозування, результати яких прямо пропорційно залежать від методики проведення аналізу і оцінки показників управління активами підприємства.

Матеріальні оборотні активи можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу.

Особливу актуальність набувають питання формування механізму управління оборотними матеріальними активами, які ураховують галузеву специфіку та сучасне становище промислових підприємств у економічній системі, що виступає засадою їх стійкого економічного росту.

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати певне майно, яке належить йому на правах власності чи володіння. Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називають активами.

Для організації більш ефективної роботи кожне підприємство використовує оборотні активи, розраховуючи та застосовуючи різноманітні показники, які дозволяють систематизувати роботу та досягти високих результатів.

Для з'ясування економічного змісту оборотних активів необхідно розмежувати їх функціональні форми, яких вони постійно набирають і змінюють, проходячи через сфери виробництва та обігу, пов'язувати рух (зміну) цих функціональних форм з рухом їх речових носіїв, а також розглядати оборотні активи як категорію в русі.

Справді, якщо процес виробництва на кожному підприємстві неперервний, то оборотні активи, що обслуговують його, у кожний момент перебувають одночасно як у сфері виробництва у вигляді виробничих запасів, незавершеного виробництва, так і у сфері обігу у вигляді готових виробів та грошових коштів. Крім того, зі сфери виробництва вони переходять у сферу обігу і навпаки, тобто постійно перебувають у русі, проходячи три стадії кругообігу — грошову, товарну та виробничу.

До оборотних активів підприємства належать товарно-матеріальні запаси, дебіторська заборгованість, ліквідні цінні папери, грошові кошти тощо. Частина оборотних активів повністю використовується протягом одного виробничого циклу, а частина може залишатись невикористаною. Вартість використаних оборотних активів повністю переноситься на вартість виготовленої продукції, а активи поновлюються для забезпечення неперервності виробничого процесу.

Оборотні активи включають матеріальні ресурси, що і становить найбільш ємну їх частину в структурі оборотних активів виробничого підприємства.

Матеріальні оборотні активи підприємства являють собою запаси, вартість яких відображається в другому розділі активу балансу. Матеріальні оборотні активи обслуговують сферу виробництва і є його матеріальною основою. Вони необхідні також для забезпечення процесу реалізації продукції на підприємствах оптової і роздрібною торгівлі.

Слід постійно аналізувати склад матеріальних оборотних активів в розрізі динаміки, оцінювати їх структурні зміни, ефективність використання по роках та розробляти їх напрямки оптимізації.

Найбільш поширеними видами матеріальних оборотних активів (матеріальних запасів) є сировина та матеріали, незавершене виробництво, готова продукція, запаси товарів для перепродажу, компоненти готової продукції. Елементи, які включаються до складу запасів, залежать від особливостей підприємства.

За умови розвитку ринкової економіки широкого масштабу набуває використання матеріальних активів. Для здійснення своєї діяльності кожне підприємство повинно мати ефективну систему матеріальних оборотних активів розпочинаючи з моменту їх формування і розміщення.

Залежно від розміщення виробництва і реалізації матеріальних оборотних активів мають різний рівень ліквідності. Матеріальні оборотні активи постійно перебувають в обігу і від їх структури залежить питома вага вартості окремих статей оборотних виробничих фондів. Вивчення основних показників наявності та ефективності використання їх характеризують величину, потребу, час, термін, кількість, питому вагу власних матеріальних оборотних активів, а також відображає час покриття кредиторської заборгованості і середній термін отримання платежу. Оборотні активи є необхідними, вони сприяють зміцненню ринкової економіки, мінімізацію ризику підприємницької діяльності.

Для вдосконалення управління матеріальними оборотними активами на підприємстві важливим є комплексне застосування сучасних підходів. Виявлено, що до таких належить логістика, реінжиніринг і контролінг, які спираються на ряд однакових підходів і принципів, таких як процесний підхід, системний підхід, орієнтація на замовника, підвищення відповідальності працівників усіх рівнів, взаємовигідні відносини з постачальниками, інформаційне забезпечення в реальному режимі часу, постійне поліпшення системи управління та організаційної структури. Вони мають єдині цілі, які полягають у підвищенні гнучкості виробництва, поліпшенні якості продукції та зниженні витрат на виробництво.

Важливим напрямом удосконалення процесу формування матеріальних запасів та підвищення ефективності управління ними в умовах реформування економічної системи є визначення оптимальної потреби в них. У зарубіжній практиці управлінню оборотними активами приділяється значно більше уваги, ніж в Україні. Основними напрямками оптимізації оборотних активів виділяють наступні: оптимізація грошових коштів, оптимізація управління дебіторською заборгованістю, оптимізація формування товарно-матеріальних запасів.

Для поліпшення стану матеріальних оборотних активів вітчизняних підприємств потрібно розробляти сучасні механізми управління грошовими коштами, поточними фінансовими інвестиціями, дебіторською заборгованістю, запасами. Важливо застосовувати портфельний підхід до управління матеріальними оборотними активами, дебіторською заборгованістю, поточними зобов'язаннями, впроваджувати узгодження сучасних методик управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями та водночас використовувати такі методи логістичного управління запасами, які б відповідали специфіці функціонування українських підприємств.

У сучасних умовах для багатьох вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ економічного розвитку є гостра нестача матеріальних оборотних активів, яка супроводжується низьким рівнем його використання. Розвиток ринкових відносин в Україні та досвід зарубіжної системи господарювання визначають залежність результатів діяльності підприємств від ефективності управління процесом формування й використання їх матеріальних оборотних активів. Тому дослідження системи управління матеріальними оборотними активами як важливого чинника підвищення ефективності функціонування підприємств набуває особливої актуальності. З метою підвищення ефективності процесу управління матеріальними оборотними активами необхідно синтезувати всі наявні методичні підходи, які повинні взаємно доповнювати один одного, забезпечувати при цьому не тільки комплексний, послідовний, але й гнучкий механізм оцінки ефективності використання матеріальних оборотних активів.